

Kulturrådet
Musikkseksjonen
23.02. 2017

Invitasjon til aktører i musikkfeltet, regionale sentre for musikk og lokal og regional forvaltning:

Innspillsrunde om utvikling av strukturen i regionale kompetansesentre for musikk

Innhold

Innledning	2
Hvem er omfattet av oppdraget?.....	2
Kartlegging og dialog	3
• Regionale kompetansesentre og -nettverk for musikk – beskrivelse og kronologisk gjennomgang.....	4
Presentasjon av sentre og nettverk.....	4
Kronologisk gjennomgang – dokumenter og evalueringer	9
Økonomi – oversikt over sentrenes og nettverkernes offentlige finansiering	14
Saksgang i Kulturrådet – utvalgsbehandling	21
Musikkutvalgets refleksjoner.....	22
Bakgrunn.....	22
Problemer med nåværende struktur	23
Utvikling framover	25
Om musikkproduksjon, kompetanse og sjanger i det frie feltet	28
Oppdraget og noen alternativer for utviklingen.....	29
Alternative modeller	30
Kilder og litteratur:	33

Innledning

Kulturrådet har fått i oppdrag av Kulturdepartementet å lage forslag til utvikling av strukturen i de regionale kompetansesentrene for musikk. Vi inviterer med dette aktører i musikkfeltet, regionale sentre for musikk, og lokal og regional forvaltning til å gi innspill til oppdraget og til modeller som er skissert dette notatet.

Oppdraget gjelder fem regionale sentre for jazz, to regionale sentre for folkemusikk og folkedans, fem kompetansesentre rettet mot musikkbransjen, og seks nettverk, ett i hver region, der sentrene og andre aktører i regionen inngår i et samarbeid om en felles bevilgning til kompetansevirksomhet. Sentrene og nettverkene er alle finansiert av Kulturrådet (driftsstøtteordningen) og av fylker og kommuner der de befinner seg. De er hver for seg små virksomheter med fra én til tre stillinger, men blir til sammen mange enheter med en samlet bevilgning fra Kulturrådet på ca. 17,5 mill. kroner. Til sammen fra alle bevilgende fylker og kommuner 14,1 mill. kroner (totalt Kulturrådet, andre statlige tilskudd og fylker/kommuner 34 mill. kroner)

Oppdraget ble først omtalt i statsbudsjettet Prop 1S (2015–2016) og videre presisert i Kulturdepartementets tildelingsbrev til Kulturrådet for 2016: «Forslag til ny struktur skal bidra til å realisere regjeringens mål om styrking av regionale sentra på kulturområdet gjennom kompetanseutvikling, kunnskapsdeling og entreprenørskap for hele det frie profesjonelle musikkfeltet på tvers av sjangre».

Videre legger departementet til grunn at regionale kompetansesentra for musikk skal:

- bidra til å realisere regjeringens mål om styrking av regionale sentra på kulturområdet
- inngå i en landsdekkende struktur
- realiseres innenfor eksisterende økonomiske rammer
- ha som mål å bidra til profesjonalisering av det frie musikkfeltet gjennom kompetanseutvikling, kunnskapsdeling og entreprenørskap for hele musikkfeltet
- rette seg mot aktører innenfor det frie profesjonelle musikkfeltet på tvers av sjangre
- komplettere allerede eksisterende tilbud og i hovedsak rette seg mot aktører utenfor utdanningsinstitusjonene og skal ikke virke konkurransevridende
- ha regional økonomisk medvirkning på minimum 40 pst.

En ytterligere bakgrunn for oppdraget er et behov for å klargjøre om formålene med sentrene blir fylt og hva resultatene av arbeidet er i dag. Kulturrådets administrasjon ser gjennom forvaltningen av tilskuddene at den sammensatte strukturen og finansieringen av sentre og nettverk er lite oversiktlig og transparent, og at det dermed er vanskelig å vurdere hvorvidt sentrene oppnår sine mål og om kompetansemidlene fører til gode tilbud og utvikling for de profesjonelle musikkmiljøene. Arbeidet med oppdraget består dermed i:

- en vurdering av tilstanden
- å identifisere mulighetene for å bedre sentrenes forutsetninger for å skape utvikling
- å bidra til en struktur som gjør at den faglige forvaltningen av tiltakene blir bedre

Hvem er omfattet av oppdraget?

Sjangersentre og kompetansesentre

Sentrene har oppstått i feltet med utgangspunkt i sjangermiljøene for jazz, folkemusikk og pop/rock, og er

etablert og finansiert etter hvert som det er kommet årlige offentlige bevilgninger. Noen av sjangersentrene er nesten 20 år gamle og har utviklet en sammensatt virksomhet med turnéproduksjon, administrasjon av egne ensembler, rådgivning for aktører i feltet og noe fordeling av tilskudd til turnerende musikere og til arrangører. Kompetansesentrene for pop og rock (som nå skal dekke hele sjangerbredden, bortsett fra Tempo og KOFOR som fortsatt har betegnelsen «rytmisk musikk» knyttet til seg) gir først og fremst tilbud om kurs, kontakter/nettverk og rådgivning, og karakteriseres som kompetansesentre (slik sentrene også omtaler seg selv). De regionale jazzsentrene ble etablert fra og med 1997. I årene fram til 2015 er det opprettet tilsvarende sentre i andre sjangre, med to for folkemusikk og fem for populærmusikk omtalt over. De offentlige bevilgningene er delt mellom stat, fylke og kommuner, men det er ikke noen fast prosentvis fordeling mellom forvaltningsnivåene, slik som for kompetansenettverkene for rytmisk musikk (se under).

Kompetansenettverk for rytmisk musikk.

I tillegg er det bevilget tilskudd til kompetansetiltak i egne kompetansenettverk for rytmisk musikk (f.o.m. 2009 vedtatt av Stortinget med forutsetning om regional medfinansiering) som sjangersentrene i hver region kan bruke i fellesskap eller dele mellom seg til å lage tilbud om kurs, coaching, konferanser og veiledning til musikere og andre aktører i feltet. Deltakelse i nettverkene er ikke avhengig om de enkelte sjangersentrene har tilskudd eller ikke, og uavhengig av hvor stort hvert deres tilskudd var (de har svært ulike tilskuddsnivå). De offentlige tilskuddene til kompetansenettverkene er altså fordelt med 60 % fra staten (driftsstøtte fra Kulturfondet) og 40 % delt på fylker og noen kommuner i det enkelte nettverkets region.

Kartlegging og dialog

Kulturrådet har i 2016 arbeidet med kartlegging av organiseringen og virksomheten i sentre og nettverk. Vi har hatt dialog med sentre, nasjonale musikkorganisasjoner og med en del av fylkeskommunene, og fått innspill fra sentrene.

Vurderingen av materialet må baseres på god forståelse av situasjonen i hver region, og Kulturrådet vil bruke kunnskapstilfanget for å få innspill og dialog gjennom denne innspillsrunden. Musikkfeltene, bransjeforhold og kulturpolitikk varierer mellom regionene, og det er viktig at eventuelle organisatoriske og finansielle endringer er hensiktsmessige i den aktuelle region og fylke, og dessuten at eventuelle endringer i strukturen er ønsket av fylkene som bidrar i finansieringen.

Som del av kartleggingen og undersøkelsen av aktørenes og forvaltningens interesser og synspunkter presenteres dette innspillsnotatet der det åpent inviteres til å komme med innspill med frist 3. april 2017.

Regionale kompetansesentre og -nettverk for musikk – beskrivelse og kronologisk gjennomgang

Dette notatet er utarbeidet av administrasjonen i Kulturrådet som et grunnlagsdokument i forbindelse med oppdrag gitt av Kulturdepartementet i tildelingsbrev for 2016.

Presentasjon av sentre og nettverk

Med begrepet *kompetansesentre for musikk* sikter Kulturdepartementet til eksisterende *regionale sentre for ulike sjangre*, samt *nettverkene* i hver region der sjangersentrene (og eventuelt andre aktører) i regionen inngår i en samarbeidsstruktur.

Sentrene og nettverkene mottok tidligere sine driftstilskudd over kulturbudsjettets post 74 som fra 2011 er overført til Kulturrådet. Fra og med 2015 er post 74 avviklet og tiltakene flyttet til driftsstøtten innunder Kulturfondet, post 55. Mens jazzsentrene og Brak har hatt satstilskudd siden før overføringen av post 74, kom folkemusikksentrene inn på posten i 2014. De øvrige regionale kompetansesentrene mottar driftstilskudd fra og med 2015 (STAR og Sørf) og 2016 (KOFOR og Tempo).

De regionale sjanger-/kompetansesentrene (bevilgningstall for 2017):

- Midtnorsk jazzsenter - Trondheim (kr 2 058 000)
- Sørnorsk jazzsenter - Arendal (kr 1 890 000)
- Vestnorsk jazzsenter - Bergen (kr 3 184 000)
- Østnorsk jazzsenter - Oslo (kr 2 773 000)
- Nordnorsk jazzsenter - Bodø (bevilgning over annet budsjettkapittel)
- Folkemusikk Nord - Målselv (kr 511 000)
- Midtnorsk senter for folkemusikk og folkedans – Steinkjer (kr 511 000)
- Brak - Bergen (kr 1 185 000)
- STAR - Stavanger (kr 150 000)
- Sørf - Kristiansand (kr 150 000)
- Tempo - Trondheim (kr 150 000)
- KOFOR – Tromsø (kr 150 000)

Kompetansenettverkene (bevilgningstall for 2017):

Sørlandet:

Sørf – Tidl. SKN Sørnorsk kompetansenettverk (Sørnorsk jazzsenter, Sørf, Folkemusikkarkivet i Agder) (kr 826 400)

Vestlandet:

VRAK – Vestnorsk regionale kompetansenettverk (Brak, Star, Vestnorsk Jazzsenter, Førdefestivalen) (kr 878 000)

Midt-Norge:

MINK – Midtnorsk kompetansenettverk (Midtnorsk jazzsenter, Stiftinga Hilmar Alexandersen, Tempo, Moldejazz, AKKS) (kr 878 000)

Nord-Norge:

RYK – rytmisk kompetansenettverk i Nord (Nordnorsk jazzsenter, Folkemusikk Nord, Kompetansesenter for rock i Nord-Norge) (kr 1 203 200)

Østlandet (sydvest):

ØKS – Østafjellske kompetansesenter (samarbeid med: Kongsberg jazzfestival, Slottsfjellfestivalen, Kongsberg Jazzfestival, Massive Destruction festivalen, Ringerike kultursenter, Buskerud musikkråd, lokale musikkråd, Folkemusikksenteret i Buskerud, Union Scene, Drammen Scener, kommuner og Buskerud fylkeskommune) (kr 826 400)

Østlandet (nordøst):

MØST – Musikknettverk Østlandet (samarbeid med: Musikkregionen Gjøvik, Fabrikken Lillehammer, MFO Hedmark og Oppland, Akershus musikkråd, Volumfestivalen, Festival Ø, Vintermyggen) (kr 878 000)

Jazzsentrene

Vestnorsk jazzsenter ble stiftet i november 1996, og kom i drift året etter. Stifterne var Hordaland fylkeskommune, Bergen kommune, Bergen jazzforum og Norsk jazzforum. Senteret fikk driftstilskudd over Kulturdepartementets budsjett (post 78) for første gang i 1998 med 1 mill. kroner. Senteret er et regionalt produksjons- og kompetansesenter som formidler levende jazz gjennom scenedrift i Bergen, regional turnévirksomhet, Bergen Big Band og internasjonale samarbeidsprosjekter, samt gjennom flere tiltak for talentutvikling og rekruttering. Senteret deler også ut ad hoc-midler til musikere og arrangører. Vestnorsk Jazzsenter er gjennom konsert- og turnévirksomhet og ensembleledelse oppdragsgiver for profesjonelle musikere på Vestlandet.

Midtnorsk jazzsenter ble stiftet i 1997 av Norsk jazzforum, NTNU (tidligere Musikkonservatoriet i Trondheim), Moldejazz samt Trondheim jazzforum. Midtnorsk jazzsenter kom inn på statsbudsjettet i 1998 (post 78) med en bevilgning på kr 250 000. Senteret mottok i 2003 1,44 mill. kr. i statsstøtte over post 74. Samlede inntekter same år var 4,3 mill. kr. Hovedoppgaver er drift av ensembler (Trondheim jazzorkester, Trondheim Voices, Midtnorsk ungdomsstorband), hovedscenen for jazz, regionale samarbeidsprosjekter, turnéproduksjon og politisk arbeid.

Østnorsk jazzsenter er i motsetning til de andre sentrene, som er stiftelser, en forening som ledes av et styre på seks personer som velges på årsmøtet. Senteret ble formelt etablert på årsmøte i november 1997 og kom inn på statsbudsjettet i 1998 med en bevilgning på kr 250 000 (post 78). Senteret driver Ensemble Denada, MØST, storbandsommerkurs og to ungdomsstorband, i tillegg til ulike formidlings-, kompetanse- og produksjonsvirksomhet. Senteret viderefordeler midler fra fylkene til arrangører. Geografisk virkeområde er sju Østlandsfylker: Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Vestfold, Oppland og Hedmark.

Sørnorsk jazzsenter ble stiftet i 1998 av Arendal Big Band, Aust-Agder musikkråd, Flekkefjord Jazzklubb, Kristiansand Jazzklubb, Mandal Jazzklubb og Vest-Agder musikkråd, og omfattet da Aust-Agder og Vest-Agder fylker. I juli 2009 ble senteret utvidet med Telemark fylke. Senteret kom inn på statsbudsjettet som en del av den såkalte jazzpakken i 2002. Senteret legger turneer i egen region og samarbeider med jazzklubbene. Det gjennomføres ulike talentutviklingstiltak, blant annet drift av

Sørnorsk Ungdomsstorband. Senteret har siden 2013 samarbeidet med Scheen Jazzorkester og skal bidra til videreutvikling av ensemblet. Det deles ut ad hoc-støtte til utøvere og arrangører, samt ytes støtte til pedagogiske tiltak på jazzfeltet i regionen. Senteret tok del i etableringen og utviklingen av Sørnorsk kompetansenettverk for rytmisk musikk (SKN).

Nordnorsk jazzsenter ble etablert som en privat stiftelse i august 1998 etter at Norsk kulturråd bevilget kr 250 000 til forsøksdrift våren 1997. Stifterne var de tre nordnorske fylkeskommunene, Bodø kommune og Nordnorsk Jazzforum. Senteret sorterer under statsbudsjettets kap. 323 post 60 som én av institusjonene i nettverket Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge (LiNN)¹, som koordineres av Nordland fylkeskommune. Nordnorsk Jazzsenter (NNJS) er et regionalt produksjons-, formidlings- og kunnskapssenter for jazz med de tre nordligste fylkene som virkeområde. NNJS har som hovedformål å stimulere til økt virksomhet og formidling av jazz og beslektede musikkformer, og legger turneer i hele regionen, samarbeider med klubber, festivaler og musikere i inn og utland, gjennomfører rekrutteringstiltak og drifter Nordnorsk Ungdomsstorband. NNJS har sin hovedscene i Bodø, fylkesscener i Tromsø og Vadsø og en nettverksscene på Sortland. Stiftelsens hovedkontor er i Bodø.

Kompetansesentrene for rytmisk musikk

Brak er et medlemsbasert kompetansesenter for musikkmiljøet i Hordaland og Sogn og Fjordane. Brak jobber for å profesjonalisere musikkbransjen og ønsker å være en døråpner, veileder og et bindeledd som løfter alle aktører innen musikkfeltet til neste nivå. Organisasjonen tilbyr gratis råd, kurs og nettverk for artister, arrangører og øvrige bransjeaktører på tvers av sjangre. Visjonen til Brak er å bidra til å bygge og styrke en internasjonalt ledende musikkregion. Brak ble opprettet i 1997 som et lokalt initiativ i forbindelse med kulturbyåret i Bergen i 2000. I 2008 ble det geografiske nedslagsfelt utvidet til å gjelde hele Hordaland og Sogn og Fjordane. De siste årene har Brak tatt initiativ til nye prosjekter som låtskrivercampen *Bergen Songs* og musikkfestivalen og -konferansen *Vill Vill Vest*.

Tempo er et medlemsbasert kompetansesenter for det frie rytmiske musikkmiljøet i Midt-Norge som jobber for å heve kompetansenivået for feltet. Tempo ble etablert i 1999 under navnet Rockforum, som en reaksjon på mangelen på øvingslokaler i Trondheim. Fra 2005 vedtok styret i Tempo at organisasjonen skulle utvide fokusområder slik at de skulle jobbe aktivt mot å bli et kompetansesenter for rytmisk musikk i hele regionen. De jobber nå med alle sjangre innenfor det rytmiske feltet. Deres virksomhet er kurs, samlinger, rådgivning og tilgjengeliggjøring av informasjon. Tempo leverer faglig innhold til blant annet Trondheim Jazzfestival, Pstereo og UKM Landsmønstring. De samarbeider med lokale, regionale og nasjonale aktører, blant annet NTNU i forbindelse med låtskrivercampen *Song:Expo* og Music Norway om Eksportskolen.

KOFOR (Kompetansesenter for rock i Nord-Norge) ble opprettet i 2002 og er et regionalt kompetansesenter/ressurscenter for musikk som administreres av kultur- og idrettsavdelingen i Tromsø kommune. KOFOR jobber for talentutvikling og profesjonalisering av musikkbransjen og arbeider med hele verdikjeden gjennom kurs, rådgivning, prosjekter, digitale ressurser, infrastruktur m.m. Kultursjefen i Tromsø kommune er nærmeste overordnede og fra 2017 ønsker de å knytte til seg en ressursgruppe med personer fra musikkbransjen og virkemiddelapparatet. KOFOR er forankret i Den

¹ LiNN er en nettverksorganisasjon som ble etablert i 1979 består i dag av de tre fylkeskommunale musikkformidlingsenhetene Musikk i Nordland, Kultur i Troms og Scene Finnmark, samt Nordnorsk Jazzsenter og RYK.

nordnorske kulturavtalen gjennom samarbeidet med RYK. Hovedaktiviteter i 2015 har vært rådgiving, seminarer/workshops, talentutvikling, næringsutvikling, rockefabrikker for ungdom, lydstudio, øvingsrom og utvikling/flytting/samlokalisering til gammel brannstasjon (nye Tvibit som åpnet august 2016).

STAR (tidligere Stavanger rock) ble etablert som et rockesenter på initiativ fra musikkmiljøet i 2006. De er bygget opp med Brak som modell, og har utviklet seg til et senter for alle musikkjangre og alle typer musikkaktører i Rogaland. STAR er en medlemsorganisasjon og blir finansiert gjennom Kulturrådet (fra 2015), Stavanger kommune (fra starten) og Rogaland fylkeskommune (fra 2015). STAR skal bidra til å tilrettelegge for å bedre kompetansen, styrke talentutviklingen og bedre rammebetingelsene for musikkmiljøet i Rogaland. STAR tilbyr rådgivning og bransjerelaterte kurs til sine medlemmer, i tillegg arrangerer de konferanser og er involvert i enkeltstående prosjekter. Senteret er åpent for aktører innen alle musikalske sjangre.

Sørf – Sørnorsk kompetansesenter for musikk ble etablert under navnet Kristiansand Rock City i 2004. Fram til 2009 var organisasjonens virkeområde hovedsakelig Kristiansand, etter dette ble den et kompetansesenter for hele regionen. Sørf sitt arbeid retter seg mot skapende og utøvende musikere, samt bransjen for øvrig. Sørf har medlemmer i Agderfylkene, og henvender seg til ambisiøse amatører og semiprofesjonelle aktører som har som mål å bli profesjonelle. Sørf arrangerer kurs, seminarer, bransjetreff, samt driver informasjons- og medlemsarbeid og mentoring og rådgivning til regionens aktører. Sørf er et sjangerovergripende kompetansesenter.

Folkemusikksentrene

Folkemusikk Nord (FmN) er et kompetansesenter for folkemusikk og folkedans i Nord-Norge, lokalisert i Målselv. Overordnet målsetting er å øke omfanget av all formidling av folkemusikk og folkedans i landsdelen. FmN har vokst fram fra et aktivt folkemusikkmiljø i indre Troms. Arbeidet med å etablere et nordnorsk folkemusikksenter startet allerede i 1994, og det ble i årene som fulgte gjennomført en rekke prosjektfinansierte tiltak gjennom Målselv kommune og festivalen Kalottspel. I 2011 ble FmN fast etablert som egen avdeling i Kultur i Troms/Troms fylkeskommune. FmN er en del av RYK – Rytmask kompetansenettverk i Nord, og bidrar med produksjon, turnélegging, arrangør- og talentutvikling.

Midnorsk senter for folkemusikk og folkedans (MSFF) ble opprettet gjennom Stortingets budsjettvedtak for 2014. Oppdraget var formulert slik: «[...] styrke arrangørene i regionene, gi effektive turneer, fleire oppdrag for musikerne og opplevelser til folk i hele landet. En slik satsing vil gjøre musikk av høy kunstnerisk kvalitet tilgjengelig for flere». MSFF er en del av Stiftinga Hilmar Alexandersen som har eksistert siden 2005 og jobber for å fremme tradisjonskultur og kultur som næring gjennom en årlig folkemusikkfestival, konserter, kurs og annen aktivitet. Senteret har fire satsningsområder: Produksjon av profesjonelle forestillinger, profesjonalisering, øke antall oppdrag til profesjonelle utøvere og folkedansrekruttering.

Kompetansenettverkene

Sørnorsk kompetansenettverk for rytmisk musikk ble dannet i 2008 av Sørf, Sørnorsk jazzsenter og Telemarkfestivalen. Det ble utviklet som nettverk i 2015 etter at Telemark fylkeskommune trakk seg

ut av samarbeidet (varslet i 2014) og det ble inngått en avtale med Sørnorsk jazzsenter om ny struktur for samarbeidet. Sørf står nå som ansvarlig for de formålene som lå til nettverket, men har fremdeles en tydelig samarbeid med jazzsenteret, Folkemusikkarkivet i Agder og andre relevante aktører i Agder-regionen gjennom opprettelse av et faglig forum. Sørf sitt formål er å øke kompetansen til musikkaktørene i regionen gjennom musikktreff, kurs, seminarer, workshops. Sørf gjennomfører karriereutviklende prosjekter for musikkbransjeaktører, samt jobber for likestilling i musikklivet, både når det gjelder kjønnsbalanse og kulturelt mangfold. Sørf tar initiativ til samarbeid og samhandling mellom de ulike musikkorganisasjonene i regionen, hvor formålet er å bidra til sterkere forståelse for felles mål og synliggjøring av behov musikkbransjen i regionen har.

MINK – Midtnorsk kompetansenettverk for rytmisk musikk ble etablert i 2009 og har siden da hatt litt ulik sammensetning. Nå består nettverket av Stiftinga Hilmar Alexandersen, Molde Internasjonale Jazzfestival, Midtnorsk jazzsenter, TEMPO og AKKS, tidligere også Rock City Namsos før de la ned virksomheten sin i 2016. Formålet med virksomheten er å arbeide for utvikling og styrking av det frie musikkfeltet i Midt-Norge, utveksle erfaring og kompetanse på tvers av sjangergrenser, samt skape arenaer for samhandling og kompetanseoverføring. Regnskapsmessig og rapporteringsmessig er MINK en avdeling under Midtnorsk jazzsenter. Prosjektet har en egen styringsgruppe som legger planer og vedtar budsjett. Styringsgruppens medlemmer oppnevnes av hver enkelt node i nettverket. Prosjektlederansvaret rullerer årlig. Mink jobber med det profesjonelle og semi-profesjonelle segmentet, og er involvert i kurs, fagseminar, veiledning, konferanser, camp m.m.

RYK – Rytmisk kompetansenettverk i Nord består av Kompetansesenter for rock i Nord-Norge (KOFOR), Folkemusikk Nord og Nordnorsk Jazzsenter. RYK ble etablert i 2009, gjennom den første tildelingen fra Kulturrådet. Regional finansiering og mandat er regulert gjennom Den nordnorske kulturavtalen², og RYK er organisert som en del av Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge (LiNN). Nordnorsk Jazzsenter har ansvaret for koordineringen av nettverket, lederne i de tre organisasjonene utgjør styringsgruppe, og RYK har engasjert en koordinator i 50% stilling. RYK fokuserer på frilansernes behov, bransjebygging (studio, management, booking, nettverk), arrangør- og talentutvikling, og igangsetterrollen. Det gjennomføres nettverkssamlinger og kompetansebyggende seminarer og kurs for de ulike gruppene hver for seg, i tillegg til noen større samlende bransjetreff. RYK involverer seg også i en del tverrfaglige prosjekter, både på tvers av sjanger, og på tvers av fagmiljøer (f.eks musikk/film). RYK jobber tett sammen med virkemiddelapparatet i landsdelen (Innovasjon Norge, Kulturnæringsstiftelsen Sparebank1 Nord-Norge og andre).

VRAK – Vestnorske Rytmiske Aktører ble opprettet som en samarbeidsstruktur i 2009, og består av Brak, STAR, Førde Internasjonale Folkemusikkfestival og Vestnorsk Jazzsenter. Deres geografiske nedslagsfelt er Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane. Samarbeidet består i å drive kompetansehevende aktiviteter på prosjektbasis og utveksle erfaringer mellom organisasjonene. De fire samarbeidspartene er likeverdige, men nettverket administreres av Brak. Mål for nettverket er å gjøre nettverksdeltakerne sine sterke sider tilgjengelige for andre medlemmer i nettverket, dele kompetanse, tilby musikkmiljøet et sterkere og mer mangfoldig tilbud av kompetansehevende tiltak, iverksette prosjekter og tiltak for å videreutvikle bransjen og komplettere verdikjeden i regionen. De

² Samarbeidsavtale mellom Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner som har som formål å videreutvikle kultursamarbeidet i Nord-Norge. Den beskriver fordelingen av det regionale tilskuddet til landsdelsdekkende kunst- og kulturinstitusjoner og kunstnerorganisasjoner. Avtalen ble inngått i 1991, og revideres hvert fjerde år.

ulike aktivitetene til nettverket er forankret i organisasjonene slik at de har ansvar for gjennomføringen av hver sine egeninitierte prosjekter.

MØST – Musikknettverk Østlandet ble etablert som et prosjekt under Østnorsk jazzsenter med navnet RKØ i 2010, ledet av en styringsgruppe bestående av tre organisasjoner: Østnorsk jazzsenter, Austnorsk folkemusikksenter og Delta Øst. Styringsgruppa var operativ fram til våren 2013, da årsmøtet i Austnorsk folkemusikksenter vedtok å legge ned sin virksomhet. MØST samarbeider med en rekke aktører og organisasjoner i Oslo, Akershus, Østfold, Hedmark og Oppland. De arbeider for å samle, styrke og dele kompetansen som setter utøvere, komponister, produsenter, konsertarrangører og annet virkemiddelapparat innen det frie prosjektbaserte musikkfeltet bedre i stand til å leve av virksomheten sin. MØST utfører sitt virke gjennom kurs, seminarer, workshops og møteplasser, samt rådgivning og veiledningsprogrammet *Møt din mentor*.

ØKS – Østfjellske kompetansesenter for musikk ble formelt stiftet i 2008 og holder til i Drammen og Union Scene, men opererer i hele Buskerud, Vestfold samt i deler av Telemark. ØKS betrakter seg som en kompetanse- og samarbeidsorganisasjon for det rytmiske musikkmiljøet i regionen, og formålet er å bedre og tilrettelegge rammebetingelser for musikkmiljøet i regionen for å fremme rytmisk musikk. ØKS har knyttet til seg en prosjektlederressurs i 60 % stilling. Arbeidet for øvrig er organisert i prosjekter hvor ressurser trekkes inn etter behov. De har som målsetting å alltid samarbeide med minst én part i alle prosjekter, f.eks. samarbeider de med Slottsfjellfesitvalen, Kongsberg Jazzfestival, Massive Destruction festivalen, Ringerike kultursenter, Buskerud musikkråd, Folkemusikksenteret i Buskerud m.fl. ØKS arbeider sammen med virkemiddelapparatet lokalt og regionalt i prosjekter med fokus på kulturelle næringer og utvikling av arbeidsplasser. ØKS virksomhet er kurs, seminarer, rådgivning o.l.

Kronologisk gjennomgang – dokumenter og evalueringer

Opprettelse av jazzsentre

I 1993 vedtok Norsk jazzforbund (senere Norsk jazzforum) å etablere og utvikle regionale jazzsentre. I perioden 1996-1998 ble det opprettet fem jazzsentre – i Bergen, Trondheim, Oslo, Kristiansand og Bodø. Norsk jazzforbund la visse føringer for planarbeidet i regionene. Det ble bestemt at sentrene skulle løsrives fra Norsk jazzforbund. Sentrene skulle ikke være underlagt forbundet, men kun være medlemmer i forbundet på linje med andre medlemmer.

Det ble laget en skisse over tenkte arbeidsoppgaver:

- drive utstrakt konsertvirksomhet på det stedet der senteret var lokalisert (med dette ville man også yte indirekte hjelp til de øvrige arrangørene i regionen gjennom en jevn tilflyt av konsertproduksjoner)
- bygge opp et profesjonelt utøvermiljø
- utvikle samarbeidsprosjekter med andre deler av kulturlivet
- drive turnéproduksjon og formidling
- drive undervisning innenfor fritidsmusikklivet og det offentlige undervisningssystemet
- være rådgivende organ og kompetansesenter for regionens medlemmer i NJF

Sentrene ble opprettet som stiftelser, men unntak av Østnorsk jazzsenter som ble opprettet som en medlemsorganisasjon (forening). Alle medlemmer av Norsk jazzforum som sogner til det geografiske området foreningen dekker er medlemmer av Østnorsk jazzsenter.

Framveksten av kompetansesentre for pop og rock og folkemusikk

I perioden 1997–2006 ble det etablert seks kompetansesentre for pop og rock. De eldste sentrene (Brak og Tempo) har vokst fram med utgangspunkt i lokale behov motivert ut fra å bedre vilkårene for aktørene innenfor feltet og å påvirke til større offentlige bevilgninger. Over tid har disse sentrene utvidet både sitt virkefelt og geografiske og sjangermessige nedslagsfelt.

Folkemusikkfeltet har jobbet politisk for å få etablert sentre for sin sjanger, og i statsbudsjettet for 2014 ble det gitt bevilgninger til Folkemusikk Nord i Målselv (etablert i 2011) og Midtnorsk senter for folkemusikk og folkedans i Steinkjer (etablert 2014). I Bø ble det i 2015 etablert et folkemusikksenter med Telemarkfestivalen, Telemark folkemusikklag, Folkemusikkarkivet i Telemark og Telemark kulturnettverk som stiftere.

Samstemt!-samarbeidet

Samarbeidet *Samstemt!* startet opp våren 2004 etter at musikkorganisasjonene ble direkte oppfordret av kulturpolitikere til å stå samlet om felles krav. Samarbeidet *Samstemt!* bestod i begynnelsen av musikkorganisasjonene FONO, FolkOrg (daværende Landslaget for Spelemenn og Norsk Folkemusikk og –Danselag), Norsk jazzforum, Norske Konsertarrangører (daværende Norsk Rockforbund) og NorgesNettet, etter hvert også av GramArt og nyMusikk. Fram til 2014 leverte *Samstemt!* innspill til statsbudsjetter og politiske meldinger.

Samstemt! har i innspill til statsbudsjettene i 2006 og 2007 foreslått etablering av regionale sentre for pop og rock, jazz og folkemusikk. Ulike forhold tilknyttet dette forslaget utdypes i eget notat «Regionale kompetansenettverk – for pop/rock, jazz og folkemusikk» fra april 2007. Organisasjonene ønsker seg en utvikling i tre faser:

1. Hovedfokus på etablering av kompetansesentre for pop/rock og folkemusikk, og videreutvikling av de fem regionale jazzsentrene
2. Tilskudd til drift av regionale kompetansenettverk
3. Etablering av felles regionale strukturer å tvers av sjanger (regionale kompetansesentre)

Samstemt! presiserte at før felles sjangeroverskridende regionale kompetansesentre kan fungere må pop/rock- og folkemusikkfeltet få ressurser til å etablere sine regionale miljøer (*Samstemt!* 2007, s.4).

Løken-rapporten

I oktober 2007 nedsatte Kultur- og kirke departementet et utvalg til å gjennomgå tilskuddsordninger innenfor kulturområdet under ledelse av Lene Løken (Løken-utvalget), med en bestilling på å levere en delutredning om tilskudd til det rytmiske musikkområdet (*For full musikk! Om tilskuddsordningene for det rytmiske musikkområdet*, februar 2008). Løken-rapporten peker på behovet for kompetansehevede tiltak, men hevder at framveksten av kompetansesentre o.l. slik visjonen var i *Samstemt!* virker tilfeldig og vil danne et nytt lappeteppes hvor også andre aktører som knutepunktfestivalenes kompetanseoppdrag, utdanningsinstitusjonene og fylkesmusikkkrådene inngår (Løken m.fl. 2008, s.27f). Utvalget mente man måtte komme fram til en mer helhetlig finansieringsmodell for regionale kompetansesentre før det eventuelt kunne opprettes en permanent støtteordning for slike sentre:

«Utvalget mener at dersom staten også skal gi tilskudd til regionale kompetansesentre, ev. opprette en driftsstøtteordning for dette, må det først utvikles en enhetlig finansieringsmodell for slike sentra.

Kompetansesentrene bør på lik linje med tilskuddsordningene være sjangerbreie. Begrepet bør innbefatte – i tråd med innspill fra Samstemt! – både regionale kompetansesentre for rytmisk musikk, de fem regionale jazzsentrene og sentre for folkemusikk. Regionale kompetansesentre bør vokse fram nedenfra og ikke opprettes der det ikke er grunnlag for denne typen sentra. Det er derfor ikke sikkert at alle regionale kompetansesentre må være like sterke innenfor hver sjanger i og med at det vil være ulike sjangre innenfor det rytmiske feltet som utøves i ulike geografiske områder. Selve infrastrukturtiltaket regionale kompetansesentre bør imidlertid være enhetlig på landsbasis. Det bør ikke finnes flere regionale kompetansesentre i hver region som konkurrerer med hverandre, eller nødvendigvis et regionalt kompetansesenter i hver region. Der det er hensiktsmessig bør kompetansesentrene samhandle med de allerede eksisterende 18 fylkesmusikkrådene.» (Løken m.fl. 2008, s.52)

Stortingsmelding i 2008

I april 2008 kom Stortingsmeldingen *Samspill. Et løft for rytmisk musikk*. Departementet slutter seg i all hovedsak til vurderingene i Løken-rapporten. Videre står det:

«Departementet vil støtte drift av eksisterende kompetansesenter for rytmisk musikk. Tilskuddet til de regionale jazzsentrene vil bli videreført. Det forutsettes at jazzsentrene inngår i en helhetlig regional struktur for det rytmiske feltet som helhet.

Formålet er å bidra til et landsdekkende og kostnadseffektivt nettverk av kompetansesenter på det rytmiske området. Den kompetansen som finnes i den enkelte region må styrkes, samordnes og stilles til rådighet for de ulike regionale aktørene på det rytmiske feltet. Det statlige tilskuddet til kompetansesenter skal nyttes til kompetanseutviklende tiltak.» (St.mld. nr. 21 2008, s.100)

Kriterier for ordningen ble formulert slik:

- Senteret må være etablert³
- Senteret må dokumentere behov og målgrupper for tilbudet
- Forpliktende regional økonomisk medvirkning tilsvarende 40 % av samlet offentlig tilskudd
- Egeninntekter
- Formålet med virksomheten skal rette seg mot det profesjonelle musikkfeltet / overgangen til dette feltet
- Konkrete samarbeidsavtaler med eventuelle andre regionale aktører
- Omforent modell for administrativ forankring og samhandling mellom de regionale aktørene
- Tilbudet skal inneholde tiltak innenfor bransjerelatert virksomhet som management, managervirksomhet, promotion, lov og avtaleverk, arrangørkompetanse
- Samarbeid på tvers av og ut over det rytmiske musikkfeltet vil bli vektlagt

Opprettelse av ordning for kompetansenettverk

I tråd med stortingsmeldingen ble det i statsbudsjettet for 2009 bevilget 3 mill. kroner i økning til kompetansenettverk for rytmisk musikk for 2. halvår. Fire nettverk ble tildelt støtte. I 2010 ble det bevilget 5 mill. kroner (under kap. 320, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd) og ytterligere

³ Når det her brukes benevnelsen *senter* og ikke *nettverk*, må dette forstås som at man her foregriper utviklingen – målet for Samstemt! var etablering av felles regionale strukturer som kan forstås som regionale sentre (se forrige side om Samstemt!).

to nettverk ble tatt inn i ordningen. Tilskudd til nettverkene ble administrert av Kulturdepartementet første året (2009), men fra 2010 fikk Kulturrådet i oppdrag å fordele midlene.⁴

Evaluering av ordningen for kompetansenettverk

Støtteordningen til regionale kompetansenettverk har vært utsatt for til dels høylytt kritikk (Forss m.fl. 2012, s.3), og Kulturrådet ble bedt av departementet om å dokumentere erfaringer gjennom en systematisk gjennomgang av ordningen. I 2012 tok derfor Kulturrådet initiativ til en evaluering med formål å analysere ordningens mål, midler, prosesser og resultater. Rapporten *Kunskap och lärande för musikbranschen. En evaluering av Norsk kulturråds stöd till regionala nätverk för kompetensutveckling inom rytmisk musik* ble levert i september 2012.

Evalueringen stiller to prinsipielle spørsmål: Er modellen/ideen om regionale kompetansenettverk klar og tydelig og relevant for utviklingen i musikkbransjen og akseptert av dens aktører? Er modellen vel gjennomført når det gjelder å omsette det politiske initiativet til velfungerende administrasjon får å oppnå formålet?

Evalueringsarbeidet viser at midlene fra tilskuddsordningen har finansiert en rekke nye tiltak som har kommet deler av de rytmiske musikkmiljøene til gode, bl.a. kurs og seminarer. Imidlertid viser evalueringen også at ordningen har hatt en rekke svakheter:

1. Spørsmålet om hva som utgjør kompetanse og hvilken form for kompetanse støtteordningen skal bidra til har ikke vært tilstrekkelig presisert.
2. Spørsmålet om hvordan kompetanse kan og bør styrkes er heller ikke presisert, og iblant har det vært snevert tolket til å være begrenset til kursvirksomhet.
3. Det har ikke vært overensstemmelse mellom ulike utredninger i forkant av opprettelsen hvor det ikke har gått fram når man har gått bort fra tidligere forslag/betingelser.
4. Det har ikke vært klart hvordan relativt veletablerte institusjoner med faste ansatte skal samarbeide med mindre, nyere og mer uformelle organisasjoner uten egne driftstilskudd.
5. Det har for mange vært uklart hva som skal forstås som *senter* og hva som er *nettverk*. Mange ganger har fokus vært på organisasjonene heller enn å få ut midler for kompetanseutvikling blant aktørene i bransjen.
6. I de fleste tilfeller har den mer formaliserte og tette strukturen som støtteordningen bidrar til vært uønsket, og uten støtteordningen hadde antakelig ikke de formelle nettverkene blitt bygget.

Evalueringens analyse viser at nettverkene iblant har bidratt til økt samarbeid mellom sjangre i regionen, i andre sammenheng har samarbeidet fortsatt på samme måte som tidligere og i noen tilfeller har det sjangerovergripende samarbeidet blitt dårligere fordi man ikke har lyktes i å definere nettverkets rolle i forhold til de eksisterende sentrene.

Evalueringen peker på at de administrative kostnadene gjennomgående har vært lave og nettverkene har som regel benyttet tilskuddet til aktiviteter til nytte for musikklivet i regionene. Det pekes også på at beslutning om tildeling og kravet om regional medfinansiering leder til ineffektiv planlegging og lav ressursutnyttelse.

⁴ Fra og med 2015 er post 74 avviklet og tiltakene lagt enkeltvis innunder Kulturfondet, post 55. I 2016 er samlet tildeling til kompetansenettverkene/-sentrene på kr 5 490 000.

De ulike regionene har ulike prioriteringer når det kommer til kompetansehevende tiltak. Det virker ikke som det er noe erfaringsutveksling mellom aktørene, og evalueringen mener det er en stor risiko at hjulet finnes opp på nytt i de ulike regionene. I en del tilfeller reises også spørsmålet om ikke kompetanseutvikling kunne blitt tatt hånd om av andre aktører.

Intervjuer med fylkeskommuner viser en kritisk bedømmelse av spesielt organisasjon men også resultat. Det kommer sannsynligvis av at disse ikke har vært med fra begynnelsen men det har vært forutsatt at de skal bidra finansielt. Dette har ført til stor misnøye og liten økonomisk oppslutning blant fylkeskommunene, og enkelte av nettverkene har ikke alltid klart å skaffe full regional medfinansiering som etter kravet er på 40 % av samlet offentlig tilskudd. I disse tilfellene har det statlige tilskuddet blitt tilsvarende redusert.

Evalueringen trekker den slutningen at støtteordningens overgripende formål, å gjennom kompetanseutvikling bidra til tilvekst og utvikling i musikkbransjen, til en viss grad er oppnådd. Støtteordningen har ført til kompetanseutvikling, en betydelig andel har deltatt på ulike aktiviteter årlig, og en god del sier at tiltakene har vært til nytte. Det er imidlertid, sier evalueringen, et vagt formulert formål som ikke er direkte målbart. Det er også grunn til å tro at mengden av dobbeltarbeid når det gjelder å utvikle og gjennomføre kurs m.m. er betydelig.

En sentral anbefaling i evalueringen er at diskusjonen om støtteordningen bør vende tilbake til sin kjerne og handle mer om innhold og form for kompetanseutvikling og mindre om hvilke organisasjoner det skal formidles gjennom.

Evalueringens anbefalinger:

- Avvikle tilskuddsordningen i sin nåværende form
- Utforme en ny støtteordning som bygger på klare, tydelige og tidsavgrensede mål, en bred definisjon av kompetanseutvikling, mangfold av former, og som retter seg mot aktører som er, eller er på vei til å bli, profesjonelle
- Utforming av insentiv for regionale aktører til å ta et genreovergripende grep om kompetanseutviklingen
- Utvikle ordningen i tråd med en langsiktig plan for tilførsel av statlige midler
- Forenkle og effektivisere administrativ håndtering av statlige tildelinger
- Utveksle erfaringer på nasjonalt nivå

Evaluatorene ser for seg fire alternative modeller som har ulike styrker og svakheter:

- Modell basert på tildeling til regioner der i prinsippet ingen andre aktører enn allerede definerte nettverk/sentre kan søke
- Modell basert på fordeling til ulike organisasjoner i regionene etter søknad, som kan gi en betydelig større variasjon blant institusjonene
- Modell som innebærer fordeling av midler til regioner med automatisk og i henhold til standardisert fordeling og deretter viderefordeling til prosjekt etter søknad hvor vedtak om støtte fattes av en institusjon i regionen
- Modell hvor prosjektmidler fordeles fra et nasjonalt fond ut fra gitte kriterier

Oppfølging av evalueringen

Kulturdepartementet ba mot slutten av året 2012 Kulturrådet komme med råd til departementet om hvordan funnene og forslagene i evalueringsrapporten skulle følges opp videre. Kulturrådet gjennomførte et dialogmøte med nettverkene i februar 2013, og oversendte et rådsbehandlet notat i april 2013.

Kulturrådet konkluderte med at støtten til kompetansenettverkene i hovedsak burde videreføres i samme form, men med noen presiseringer og justeringer. Det ble trukket fram at aktørene selv gjennom innspill til Kulturrådet tydelig hadde ønsket en videreføring, men med tydeligere retningslinjer. Det var Kulturrådets inntrykk at aktørene, i tiden etter evalueringsrapporten ble skrevet, hadde arbeidet godt med mange av de utfordringene som rapporten pekte på, og at nettverkene trengte mer tid for å videreutvikle samarbeidet før det eventuelt ble foretatt større endringer.

I Prop 1 for 2014 ber Kulturdepartementet Kulturrådet utarbeide nye retningslinjer for kompetansenettverkene i samsvar med tidligere innspill. Nye retningslinjer ble vedtatt av Kulturrådets arbeidsutvalg i møte 20.05.2014:

- Det overordnede mål for kompetansesentrene⁵ er å drive kompetanseutvikling i hele det frie profesjonelle feltet, på tvers av sjangre.
- De kompetansehevende tiltakene skal rette seg mot profesjonell produksjon og formidling, og er til for aktører utenfor utdanningsinstitusjonene.
- Sentrene skal i hovedsak ikke støtte konsert-/turnéproduksjon eller kompetansetiltak av musikkfaglig eller kunstnerisk art. Tilskuddene skal heller ikke videreformidles gjennom egne ordninger.
- Kompetansesentrene skal selv definere kompetanse og kompetansebehov og tiltak sett i sammenheng med allerede eksisterende regionale tilbud. Sentrene skal først og fremst tilby tjenester som ikke allerede tilbys av f.eks. landsdekkende organisasjoner, utdanningsinstitusjoner, knutepunktfestivaler eller andre musikk institusjoner. En beskrivelse av dette skal være en vesentlig del av søknaden.
- Sentrene bør også bidra til å stimulere det frie musikkfeltet som næring gjennom økt entreprenørskap og profesjonalitet.
- Det er et krav om at regionen skal bidra med minimum 40 % av finansieringen. Hvis ikke kravet tilfredsstilles kan deler av eller hele tilsagn om tilskudd bortfalle.

I 2015 fikk Kulturrådet i oppdrag å videreutvikle strukturen i de regionale kompetansesentrene/-nettverkene for musikk. Oppdraget ble først omtalt i kulturbudsjettet Prop. 1S (2015–2016), og videre presisert i tildelingsbrev til Kulturrådet for 2016. Dette oppdraget er nå under arbeid.

Økonomi – oversikt over sentrenes og nettverkens offentlige finansiering

Mange av sentrene mottar i tillegg til driftsmidlene en rekke prosjekttilskudd til ulike tiltak, både fra Kulturrådet, fylkeskommuner og kommuner. Eksempelvis mottar mange av jazzsentrene tilskudd til sine ensembler, og det er gitt arrangørstøtte og prosjektstøtte til flere bransjetreff/showcasefestivaler.

⁵ Må forstås som kompetansenettverk da de ennå ikke har etablert seg som sentre slik intensjonen var.

Enkelte sentre mottar betydelige beløp i prosjektstøtte til ulike satsninger. Denne oversikten gir derfor ikke et fullstendig bilde av den offentlige finansieringen av alle sentrenes prosjekter.

Nord-Norge

RYK 2015	
Ansatte/stillinger	0,5 årsverk
Norsk kulturråd	1 203 200
Finnmark fylkeskommune	50 000
Nordland fylkeskommune	250 000
Troms fylkeskommune	255 800
Tromsø kommune	250 000
Sum	2 009 000

NORDNORSK JAZZSENER	
Ansatte/stillinger	2,25 årsverk
Norsk kulturråd	0
Tilskudd gjennom LiNN	2 574 700
Nordland fylkeskommune	429 100
Troms fylkeskommune	300 300
Finnmark fylkeskommune	128 700
Bodø kommune	285 798
Sum	3 718 598

KOFOR 2015	
Ansatte/stillinger	Ett årsverk
Norsk kulturråd	0
Tromsø kommune	393 000*
Sum	393 000

Kofor kom inn på driftsstøtteordningen med kr 150 000 i 2016. Det er regnskapsført kr 429 402 fra RYK, Nordnorsk jazzsenter og Coop Nord (prosjektrefusjoner) i 2015, og det oppgis i søknaden at hoveddelen av aktiviteten er finansiert gjennom RYK. Daglig leder er ansatt i Tromsø kommune.

*Tromsø kommunes tilskudd til KOFOR var samlet kr 1 318 000 hvorav kr 925 000 var rene kommunale oppgaver (50 % lønn til leder for ansvar for Tvibit musikkrom, tilskudd til Tromsø Jazzklubb og Rockefabrikken).

Folkemusikk Nord 2015	
Ansatte/stillinger	Ett årsverk
Norsk kulturråd	511 000
Troms fylkeskommune	840 275
Sum	1 351 275

Midt-Norge

MINK 2015	
Ansatte/stillinger	Daglig leder i Midtnorsk jazzsenter er koordinator for nettverket
Norsk kulturråd	878 000
Nord-Trøndelag fylkeskommune	200 000
Sør-Trøndelag fylkeskommune	150 000
Møre og Romsdal fylkeskommune	130 000
Trondheim kommune	20 000
Orkdal kommune	24 233
Molde kommune	35 000
Sunnal kommune	31 100
Sum	1 468 333

Midtnorsk jazzsenter 2015	
Ansatte/stillinger	1,5 årsverk, to ansatte
Norsk kulturråd	2 058 500
Sør-Trøndelag fylkeskommune	160 000
Møre og Romsdal fylkeskommune	84 000
Trondheim kommune	330 000
Sum	2 632 500

TEMPO 2015	
Ansatte/stillinger	0,5 årsverk
Norsk kulturråd	0*
Trondheim kommune	280 000
Sum	280 000

*TEMPO kom inn på driftsstøtteordningen med kr 150 000 i 2016. Staben ble med dette økt til to ansatte fordelt på ett årsverk.

Midtnorsk senter for folkemusikk og folkedans 2015	
Ansatte/stillinger	Daglig leder for Stiftinga Hilmar Alexandersen er også leder for senteret
Norsk kulturråd	511 000
Nord-Trøndelag fylkeskommune	171 000
Steinkjer kommune	171 000
Sum	853 000

Steinkjer kommune og Nord-Trøndelag fylkeskommune har gjennom avtaler seg imellom vedtatt at de bevilger 40 % av samlet offentlig støtte til senteret slik at Kulturrådets støtte utgjør 60 %.

Vestlandet

VRAK 2015	
Ansatte/stillinger	Ingen egne stillinger, ledes av daglig leder i Brak
Norsk kulturråd	878 000
Hordaland fylkeskommune	240 000
Rogaland fylkeskommune	150 000
Sogn og Fjordane fylkeskommune	35 000
Bergen kommune	160 000
Stavanger kommune	40 000
Førde kommune	35 000
Sum	1 538 000

Vestnorsk jazzsenter 2015	
Ansatte/stillinger	2 årsverk
Norsk kulturråd	3 184 000
Hordaland fylkeskommune	1 301 000
Rogaland fylkeskommune	114 000
Sogn og Fjordane fylkeskommune	115 000
Bergen kommune	1 050 000
Sum	5 764 000

Brak 2015	
Ansatte/stillinger	3,4 årsverk
Norsk kulturråd	1 185 000
Hordaland fylkeskommune	343 000
Sogn og Fjordane fylkeskommune	100 000
Bergen kommune	800 000
Sum	2 428 000

STAR 2015	
Ansatte/stillinger	Ett årsverk daglig leder, pluss ett årsverk prosjektmedarbeider i 2016 (engasjement)
Norsk kulturråd	150 000
Rogaland fylkeskommune	350 000
Stavanger kommune	600 000
Sum	1 100 000

Sørlandet

SKN/Sørf 2015	
Ansatte/stillinger	2,4 årsverk, tre ansatte (en på engasjement)
Norsk kulturråd	826 400
Vest-Agder fylkeskommune	184 000
Aust-Agder fylkeskommune	190 000
Kristiansand kommune	184 000
Sum	1 384 400

Sørnorsk jazzsenter 2015	
Ansatte/stillinger	Ett årsverk
Norsk kulturråd	1 890 000
Aust-Agder fylkeskommune	110 000
Telemark fylkeskommune	100 000
Vest-Agder fylkeskommune	60 000
Arendal kommune	90 000
Kristiansand kommune	50 000
Sum	2 275 000

Sørf 2015	
Ansatte/stillinger	2,4 årsverk, tre ansatte (se SKN/Sørf)
Norsk kulturråd	150 000
Vest-Agder fylkeskommune	60 000
Kristiansand kommune	376 000
Sum	586 000

Sørf mottar en rekke prosjekttilskudd til sin virksomhet

Østlandet

ØKS 2015	
Ansatte/stillinger	1,6 årsverk
Norsk kulturråd	826 400
Buskerud fylkeskommune	350 000
Drammen kommune	150 000
Nedre Eiker kommune	50 000
Sum	1 376 400

MØST 2015	
Ansatte/stillinger	Ett årsverk
Norsk kulturråd	878 000*

Akershus fylkeskommune	200 000
Hedmark fylkeskommune	40 000
Oslo kommune	300 000
Sum	1 418 000

*Utbetalt 810 000 på grunn av manglende regional medfinansiering

Østnorsk jazzsenter 2015	
Ansatte/stillinger	1,5 årsverk
Norsk kulturråd	2 065 000
Akershus fylkeskommune	258 742
Buskerud fylkeskommune	175 000
Hedmark fylkeskommune	100 000
Oppland fylkeskommune	120 000
Vestfold fylkeskommune	113 600
Oslo kommune	500 000
Sum	3 332 342

Oppsummering per region – offentlige tilskudd

Nord-Norge:

Statlige midler:	kr 4 288 900
Fylkeskommunale midler:	kr 2 254 174
Kommunale midler:	kr 928 798
Totalt:	kr 7 471 872

Midt-Norge:

Statlige midler:	kr 3 447 500
Fylkeskommunale midler:	kr 895 000
Kommunale midler:	kr 891 333
Totalt:	kr 5 233 833

Vestlandet:

Statlige midler:	kr 5 397 000
Fylkeskommunale midler:	kr 2 748 000
Kommunale midler:	kr 2 685 000
Totalt:	kr 10 830 000

Sørlandet:

Statlige midler:	kr 2 866 400
Fylkeskommunale midler:	kr 704 000

Kommunale midler:	kr 675 000
Totalt:	kr 4 245 400

Østlandet:

Statlige midler:	kr 3 769 400
Fylkeskommunale midler:	kr 1 357 342
Kommunale midler:	kr 1 000 000
Totalt:	kr 6 126 742

Samlet offentlig støtte til sentre og nettverk:

Statlige midler:	kr 19 899 200
Fylkeskommunale midler:	kr 7 958 516
Kommunale midler:	kr 6 180 131
Totalt:	kr 34 037 847

Saksgang i Kulturrådet – utvalgsbehandling

Kulturrådet har en saksgang som krever at råd og utvalg blir involvert og har ansvar for prosesser som får betydning for bevilgninger, satsinger, resultat av oppdrag, mm. Oppdrag, framdriftsplaner, utredning og vurdering av beslutningsgrunnlag behandles i utvalgenes kvartalsvise møter. I administrasjonens kartleggingsarbeid har flere utvalg og rådet diskutert utviklinger på musikkfeltet, regionale forhold, alternative finansieringer og organiseringer, og mulige modeller og konsekvenser.

I Kulturrådet er det Faglig utvalg for musikk (også kalt Musikkutvalget) som har ansvaret for driftsstøtteordningen og dermed behandler søknadene til de gjeldende sentrene og nettverkene før endelig vedtak blir gjort i rådet. Kulturrådet har flere fagutvalg på musikkområdet. Musikkutvalget kan be om vurdering fra andre utvalg der det er hensiktsmessig eller nødvendig for å få tilstrekkelig kompetanse til å vurdere saker. Gjeldende oppdrag har blitt forelagt Arrangør- og festivalutvalget for vurdering høsten 2016 og fram til dette notatet blir sendt. Arrangør- og festivalutvalget har i større grad sett på sentrene ut fra et bransjeperspektiv enn det Musikkutvalget har gjort, og står således ikke bak Musikkutvalgets vurderinger og refleksjoner i kapittelet nedenfor. Arrangør- og festivalutvalget vil bli konsultert også i vurderingen av innspillene etter fristen 3. april og fram til vedtak om hvordan tilskuddsmottakerne skal søke tilskudd for 2018. Dette vil skje i utvalgenes møter i mai/juni 2017. Tilskuddsmottakerne vil få utsatt søknadsfristen til 2. september 2017.

De nåværende sentre og nettverkens organisasjon har blitt diskutert på grunnlag av materiale fra sentre og nettverk (søknader, årsrapporter, nettressurser), samt bakgrunnsmateriale utarbeidet av Kulturrådet. Med ønske om å belyse søknadsvurderingen, oppdraget og dette notatet nærmere, har Musikkutvalget nedfelt noen egne refleksjoner og spørsmål knyttet til dagens strukturering av de regionale sjanger- og kompetansesentrene. De reflekterer også rundt mulige framtidige modeller for organiseringen.

Musikkutvalgets refleksjoner

Bakgrunn

De ulike regionale sentrene, og de tilhørende regionale nettverkene, er resultatet av en lengre periode med kulturpolitisk utvikling og en økende prioritering av det som har blitt kalt «rytmisk musikk», som historisk sett har hatt svært lite kulturmidler. Ønsket har vært en sidestilling av ulike musikkfelt. Jazzsentrenes bakgrunn er blant annet Kulturrådets utredning Improvisasjon satt i system (1995, basert på stortingsmelding nr. 61 1991/92 *Kultur i tiden*), hvor det ble vektlagt at Norge hadde musikere på toppnivå, men ikke tilstrekkelig med profesjonelle arenaer å formidle sitt virke og møte sitt publikum i Norge. «Departementet ser ingen grunn til at denne avanserte og etablerte musikkformen skal behandles så forskjellig fra andre musikkformer på høyt nivå som tilfellet er i dag...». Det som trengtes var drift av lokale scener og ensembler, produsent- og pedagogisk virksomhet.

Senere ble også populærmusikken drøftet, men med en noe annerledes retorikk som i større grad tok innover seg næringspotensialet i denne musikken.⁶ Stortingsmelding nr. 22 2004/5 *Kultur og næring* tok for seg musikkfeltets kommersielle potensial, og mente det manglet tilstrekkelig utdanning på denne fronten både for musikerne selv og de som skulle arbeide med dem i mellomvertsposisjoner. Det ble også trukket fram at sterke, regionale miljøer var viktig. I Løken-utvalget (2007) ble ideen om regionale kompetansesentre for rytmisk musikk, i en mer sjangerbred form, utviklet, og etter stortingsmelding 21 2007/8 *Samspill! Et løft for rytmisk musikk* ble de regionale kompetansenettverkene opprettet.

Resultatet er et lappeteppe av sjangersentre, sjangerovergripende, mer næringsorienterte sentre, og kompetansenettverk som tilsvarer utviklingen av kulturpolitisk retorikk mellom 1991 og i dag. Retorikken speiles i holdningen til samspillet mellom offentlige midler og markedet. På den ene siden har man jazz- og folkemusikksentrene, som forsvare ideen om offentlig støtte som et korrektiv til markedet, altså at «staten tar ansvar for verdifulle kulturformer som ikke har tilstrekkelige betingelser i markedet».⁷ De sjangerovergripende sentrene springer ut av miljøer og aktører i rock/pop-feltet, et felt som i større grad har hatt tiltro til at offentlige midler skal være et markedsinsentiv som «hjelper markedet å fungere enda bedre, ut fra en mer pragmatisk vurdering av at verdifulle kulturuttrykk skapes på markedets premisser».⁸

De ulike tilnærmingene til markedet gjenspeiler seg også i den bredere språklige retorikken og arbeidsformen de ulike sentrene står for. Kulturrådets Faglige utvalg for musikk anerkjenner at sentrene har gjort en stor innsats for musikklivet, men oppfatter både sjangerinndelingen, strukturen og retorikken problematisk. Under følger noen refleksjoner rundt denne problematikken.

⁶ K. Forss et al. 2012. *Kunnskap och lärande för musikbranschen*: 46.

⁷ 46.

⁸ 46. Se også Langdalen, J.: *Musikkliv og musikkpolitikk*: 194-5.

Problemer med nåværende struktur

Regionale sentre og nettverk, eller forlengelser av nasjonale føringer?

I evalueringen av de rytmiske kompetansenettverkene fra 2012, *Kunnskap och lärande för musikbranchen*, ble det anbefalt å legge ned nettverkene i sin nåværende form. Evalueringen trakk fram at nettverkene delvis hadde nådd målene for arbeidet sitt, men at de i flere tilfeller ikke hadde vært tiltrengt eller ønsket, at finansieringsmodellen var komplisert, og at det var viktige begreper som ikke var tilstrekkelig definert, spesielt begrepet «kompetanseutvikling». Dette er en betydelig brist hos en type organisasjonsvirksomhet med navn *kompetansenettverk*.

Manglende eller abstrakte definisjoner preger nettverkene, men også årsrapportene til flere av de sjangerovergripende sentrene.⁹ Språket er preget av de samme standardmålene og -planene, med lite refleksjon rundt disse. Det snakkes om «profesjonalisering av næringskjeden», om kurs, om prosjekter som koordineres av Music Norway.¹⁰ Men det stilles få spørsmål om hva framtidig musikkliv i regionene er, hva musikkens rolle er i samfunnet, og strategier for det lokale arbeidet. Det kan også diskuteres om sentrenes informasjons- og kursvirksomhet overlapper med, eller supplerer, nasjonale organisasjoners eget arbeid (GramArt, Music Norway). Etter flere års virksomhet er det besynderlig at ikke flere aktører gir uttrykk for mer individuelt erfaringsgrunnlag. Dette forsterker synet på at de ikke får arbeidet med å utvikle musikklivet i tilstrekkelig grad med dagens struktur. Det bør diskuteres om de regionale musikkfeltene kan og bør sees under ett, og i hvor stor grad det er behov for regionale ressurser dersom de ikke kan arbeide med utvikling av det spesielle potensialet for musikkfeltet i den enkelte region.

Byråkrati og forfordeling

Jazzsentrene har jobbet i en produserende rolle, og har dermed stått for en kompetanseheving av jazzfeltet ved å ta på seg rollen som produsent, management og promotør selv. I tillegg fordeler de tilskudd til utøvere og arrangører, og prioriterer på denne måten hvilke prosjekter som skal få støtte til gjennomføring. Dette har utvilsomt hatt en positiv effekt på jazzfeltet, men de fleste sentrene har vært styrt av personer uten musikkfaglig bakgrunn. Det bør diskuteres hva denne avstanden gjør med musikkproduksjonen, og om det er ønskelig med mer kunstnerstyring i feltet.

Samtidig har det oppstått et unødvendig skille mellom sentrenes egne ensembler, med mye ressurser og slagkraft, og andre, frie ensembler med usikker økonomi, mindre ressurser, mindre forutsigbarhet og ikke minst mindre tilknytning til alle ressursene og den kompetansen jazzsentrene innehar. Det bør vurderes om dette skaper en uheldig konkurransefordel og dermed problemer for resten av feltet og andre ensembler å hevde seg i samme grad.

Hvem jobber de sjangerovergripende sentrene for?

De sjangerovergripende sentrene arbeider i mindre grad som produsenter, men mer med kursing, kompetanseheving og profesjonalisering, først og fremst knyttet til næringsaspektet ved musikklivet. Det reflekteres derimot hos de fleste¹¹ lite over hvordan, eller hva konsekvensene av dette næringsfokuset er.

⁹ Dette er ikke tilfellet hos alle sentrene. For eksempel har Brak og KOFOR en tydeligere regional profil.

¹⁰ Det bør framheves her at Music Norway ikke er den eneste nasjonale organisasjonen sentrene samarbeider med, men det er MN som går igjen som samarbeidspartner i årsrapportene til samtlige sentre.

¹¹ To sentre skiller seg ut: KOFOR, som arbeider annerledes enn de andre sentrene, og BRAK, som kan vise til en lengre historie og større erfaringsfelt og refleksjonsevne.

Det finnes heller ikke hos sentrene spesielt gode definisjoner på hva «kompetanse» er. Dermed må man se til virksomheten for å se hvordan profesjonaliseringen og kompetansehevingen foregår i praksis.

Både de sjangerovergripende sentrene og kompetansenettverkene samarbeider med Music Norway som regionale forlengelser av nasjonale programmer gjennom Eksportskolen, bransjefestivaler og kursvirksomhet. Music Norway henvender seg først og fremst til bransjen, ikke musikere, og i denne sammenhengen må det framheves at de aller fleste medlemmene i disse sentrene er musikere,¹² ikke bransjeaktører.¹³ Mens jazzsentrene arbeider for gode produksjonsforhold for musikere og aktører innenfor sin spesifikke musikk sjanger, møter de sjangerovergripende sentrene, som også flere steder har oppstått fra et sjangersenter for rock og pop, sine musikermedlemmer gjennom et kommersielt bransjefilter.¹⁴

Utvalget anerkjenner musikklivet, også bransjeleddet, som rikt og mangfoldig. Det som kalles «musikkbransje» består av alt fra frivillige ildsjeler og fans av smal musikk til kommersielle aktører. Spørsmålet i denne diskusjonen blir likevel: Hvem er de sjangerovergripende sentrene til for, og på hvilken måte?

Hva er kompetanse?

Ser man konkret på kursvirksomheten til sentrene (som de holder via egne midler, og gjennom kompetansenettverkene), er det altså mye fokus på bransje- og virksomhetsaspektet til medlemmene. På kompetansenettverket MØST sin foreløpige kursplan for 2017¹⁵ avholdes samtlige kurs av bransje - booking, management og ansatte i Phonofile - med unntak av en workshop om mikrofonlyd (holdt av lydteknikere). Et stort antall kurs hos Brak i 2015 handlet om bransjeperspektiver for musikere: Fan management, hvordan gi ut plate, musikk til reklame, forretningsideer, osv. I 2017 arrangeres en egen fagdag om karriereutvikling i samarbeid med teamet bak Kygo. Nettverkene samarbeider også med bransjefestivaler som Trondheim Calling, Vill Vill Vest og Sørveiv. På disse festivalene spiller artistene i mange tilfeller for minimale honorarer,¹⁶ og skal «håndplukkes» og «velges ut» av bransjen, mens kursledere, delegater og foredragsholdere¹⁷ i fagprogram honoreres med kompetansemidler.

Et ønske om kompetanseheving på musikkfeltet er positivt. På samme måte kan det være positivt å

¹² Et eksempel er altså Braks årsrapport: «Ved utgangen av 2015 hadde Brak 1256 medlemmer – 748 artister, 152 arrangører og 356 andre aktører». Med «artister» menes både enkeltpersoner og band. Band teller som 1 medlem.

¹³ En oversikt over hva slags aktører som dukker opp på kursene, samt fullstendig oversikt over kursvirksomhet, med navn på kursholdere, fra siste år, men det har ikke vært tilgjengelig for utvalget. Vi har likevel valgt å poengtere dette, med rom for nyanserende innspill.

¹⁴ Det er ikke gitt at «bransje» betyr «kommersiell». Men i denne sammenhengen kan man se til Music Norway som så ofte trekkes frem som samarbeidspartner. Music Norways formål er blant annet å «legge til rette for musikk eksport» og «øke interessen for og bruken av norsk musikk innen alle sjangre», og en av organisasjonens visjoner synes svært kommersiell: «Sammen med den norske musikkbransjen skal Music Norway skape internasjonale suksesshistorier».

¹⁵ Det er betenkelig at dette kursprogrammet kun finnes på MØST sine sider, og ikke informeres om på Østnorsk Jazzsenterets hjemmesider selv om de er samarbeidspartnere. Disse kursene er altså ikke relevante for jazzmusikere? Jazzmusikere trenger ikke i like stor grad være entreprenører?

¹⁶ Jeg vet ikke om dette er tilfellet på Vill Vill Vest, men utvalget har diskutert Trondheim Calling, Sørveiv og Folkelarm. Det må forøvrig påpekes at sentrene og nettverkene ikke arrangerer disse festivalene, men ofte samarbeider med dem om seminarprogrammene.

¹⁷ De samme fagpersonene dukker ofte opp på flere arrangementer i ulike regioner, og kommer tilbake flere ganger. Dette kan være positivt, men likevel kan man spørre seg: Kompetanseturnévirksomhet? Er det tilstrekkelig kritisk vurdering av kursenes innhold og formater, fra alle typer aktører?

arrangere kurs i entreprenørskap. Men det er rom for å stille kritiske spørsmål til hvordan begrepet «kompetanse» har blitt definert, og hvordan definisjonen foregår i praksis. Når aktører, de langt fleste av dem musikere, skal skoles i entreprenørskap, og det ikke er musikkfaglige aktører, men bransjeaktører og byråkrater, som skolerer dem, ser man en ubalanse mellom aktørene på feltet. Hva skjer med feltet når forholdet mellom de ulike typene aktører er så skjev?

Fra et musikerperspektiv kan kompetansehevingen sees som en konsekvens av et omveltende skifte i definisjonen av en kunstners arbeid: Fra først og fremst kunstnerisk virksomhet, til først og fremst forretningsvirksomhet. Og følger vi denne retorikken videre, betyr dette at musikeres kunstneriske virke per definisjon ikke er profesjonell eller innehar reelle kvaliteter?¹⁸ Ved å se på representasjon, definisjonsmakt og retorikk som preger dagens organisering av sentre, kan man spørre seg om den bransjeorienterte virksomheten i ytterste konsekvens tar fra musikere retten til å være profesjonelle, til å få betalt for jobb, og i for stor grad legger ansvaret for en vanskelig økonomisk situasjon i musikklivet over på den enkelte kunstner.

Som en konklusjon må man stille seg spørsmålet om å tenke «sjangerovergripende» og arbeide med «profesjonalisering» slik det foregår i dag, skyver både språket og aktørene i musikklivet lenger unna det de skal arbeide med, som er musikken. Blir resultatet et språk mellom musikere, bransje og arrangører som mangler rom for kunstneriske mål, kunstnerisk kompetanse og kunstnerisk forståelse?¹⁹ Burde det være større plass til musikernes egne stemmer, definisjoner og spørsmål?

Utvikling framover

Sjangerdeling eller sjangerovergripende

Det nåværende systemet med to typer regionale sentre - spesifikke sjangersentre (jazz og folkemusikk) og sjangerovergripende sentre - i hver region, er en del av et system som opprettholder et hierarki mellom musikkjangre. Jazzsentre arbeider i forlengelsen av Norsk jazzforum og andre musikkpolitiske organisasjoner for å gi jobb, arenaer og anstendige honorarnivåer til musikere, altså «markedskorrektiv», mens flere av de mer bransjeorienterte sjangerovergripende sentrene arbeider nærmere «markedets premisser». De oppretter og samarbeider med festivaler hvor musikere får svært varierende honorarer (etter modell fra by:Larm), og henvender seg vel så mye til den kommersielle bransjen som til musikerne.

Det kan ikke vektlegges nok at den beskyttende rollen musikkpolitiske organisasjoner som Norsk jazzforum, jazzfestivaler og utdanningsinstitusjoner har hatt overfor sin relativt smale musikk, har vært uhyre viktig for å opprettholde både interessen for musikk generelt, dens verdier, publikums berikelse og kunstnernes livsgrunnlag, tidvis også utenfor den enkelte sjanger. I denne sammenhengen har de regionale jazzsentrene en mindre rolle, men spørsmålet melder seg likevel: Hvilke utfordringer oppstår når man i den regionale modellen deler inn ressursentrene i sjangerspesifikke og sjangerovergripende deler, med helt ulike definisjoner av kunst, marked og politikk som utgangspunkt? Er denne tredelingen mellom jazzsentre, sjangerovergripende sentre og kompetansenettverk et bilde av at

¹⁸ Og at de dermed ikke trenger å behandles som profesjonelle aktører med profesjonelle honorarer?

¹⁹ Utvalget er fullstendig klar over at samarbeid mellom bransje og kunstnere ikke nødvendigvis foregår så distansert som dette, og at musikere også kan få kontakt med «likesinnede» bransjeaktører og skape personlige, gode relasjoner uten å knuse sine kunstneriske visjoner. Men man kan likevel forsøke å si noe om hva slags system og retorikk som er i arbeid.

musikksjangeruniverset i Norge handler om politikk og økonomi mer enn kunst? At man skaper et politisk innenfor og utenfor ved å definere kunstneriske sjangergrenser? Sjangeren jazz, slik den har vært definert av institusjoner, festivaler og organisasjoner, har både sikret uhyre viktige rettigheter og levekår for musikk i Norge, og samtidig skapt et negativt felt for mye nyskapende musikk som er ikke-kommersiell og ikke-institusjonell samtidig.

Er vi stilt overfor et valg mellom å særbeskytte enkelte sjangre, med relativt få utøvere, altså jazzen, folkemusikken og samtidsmusikken, og forvalte offentlig støtte og godt betalte jobber innenfor disse segmentene, mens vi ser flesteparten av musikerne våre leve i en konkurranseutsatt virkelighet? Eller skal vi, på den andre siden, innarbeide hele kunst- og kulturlivet inn i en retorikk og et system som ser totalt bort fra alle de uvurderlige kvalitetene og rettighetene som disse sjangerne har kjempet for? Dette burde ikke være valgmulighetene våre.

Lytt til kunstnernes behov

Når både arrangører, kunstnere og de offentlige bevilgningene til feltet viser en vilje til å forstå musikk utenfor sjangergrensene, kan det være et viktig skritt å gjøre det samme med ressursentrene. Spørsmålet blir hvordan dette kan gjøres uten å glemme oppdraget om å jobbe mot de profesjonelle aktørene og lytte til deres behov. Det må for eksempel diskuteres om en næringspolitisk agenda hører hjemme i kulturorganisasjoner som først og fremst jobber direkte med musikere, og om jazz- og bransjesentre kan høre hjemme i samme strukturer uten å resultere i en ensidig politisk retorikk hvor alt legges på markedets premisser. Vil en sammenslåing føre til at de mer kommersielle retningslinjene skal gjelde for all kunst, slik det nå er for uttrykk med utgangspunkt eller opphav i populærmusikk?

- Det er ikke i seg selv negativt at det finnes ressursentre for bransjen, men spørsmålet er om dette er disse sentrenes oppgave, og om musikers og ikke-kommersielle aktørers «kompetanse» skal avhenge av deres grad av bransjenærhet.

Det er ikke slik at kunstnere og kunst ikke lyttes til hos de regionale sentrene. Flere steder i landet finnes gode, lokale initiativer: Flere av sentrene, spesielt KOFOR i Nord-Norge arbeider med både rockefabrikk, bandkurs og lydstudio. Enkelte samtaler har også oppstått som retter et annet blikk på musikklivet. Den britiske artisten William Doyle deltok i et panel under Sørveiv 2016, og skrev seinere en artikkel i tidsskriftet *i-D*²⁰ at paneldeltakerne noterte seg hvor sjelden artister snakker i fagprogrammer og i seminarer, og dette på tross av at det er dem, og deres publikum, som nesten alltid er det sentrale tema for samtalen. Sørveiv-panelet, som handlet om artisters helse, tok opp hvordan mange problemer i bransjen oppstår fordi de ulike aktørene ikke forstår hverandres roller, og dermed mangler empati for hverandres arbeid, kapasitet og press.

Skal vi ta Sørveiv-spørsmålet videre, kan vi utvikle problemstillingen til å ønske en likestilling mellom ulike grupper både når kunnskap og kompetanse skal adresseres og defineres. Representasjon i ressursentre må utjevnes for at ulike aktører kan forstå hverandre.

²⁰ https://i-d.vice.com/en_gb/article/in-2017-the-industry-must-do-more-to-support-musicians-mental-health

En framtidig modell må representere kunstnerne

Kanskje det trengs et ressurscenter som svarer på musikkfeltets behov uten å la bransjen og byråkratiet få definisjonsmakten i like stor grad som tidligere. Kanskje det er mulig å sette kunsten og musikken i fokus, og at kompetansebegrepet i større grad kan være musikkfaglig? Er det mulig å se for seg et ressurscenter hvor både penger og kompetanse i større grad følger musikken og kunstneren?

Kanskje vi trenger et senter som arbeider regionalt for musikere og musikkliv med en mer åpen definisjon av musikk, publikum og kulturutveksling. Med en strukturendring ønskes det å utvide, ikke innskrenke, mulighetene for hva musikklivets oppgaver og oppdrag er.

En ting er sikkert: Definisjonene av sjangre, kompetanse, «rytmisk musikk», «næringspotensiale» og «bransje» er noe som trenger konstant motstand og utvikling. I arbeidet for aktørene i musikklivet, de aller fleste av dem kunstnere, er vi tjent med å arbeide hardt for å kunne sentrere våre ressurser og støtteapparater rundt det viktigste, nemlig musikken, dens kunstneriske frihet, og livsgrunlaget til kunstnerne her og nå.

Vi må begynne med å spørre: Finnes det en type ressurscenter vi kunne tenkt oss? Hva slags endringer bør gjøres? Kan det skapes et sjangerovergripende senter med større fokus på kunstnerstyrte kompetansebegrep, som arbeider for rettighetene og kvalitetene og hvor bransjen har mindre taletid? For eksempel, skal sentrene være mer kunstnerstyrt, skal de dele ut midler, og i så fall, på hvilket grunnlag?

Vi kan se til musikkcentre som Tvibit i Tromsø, USF Verftet i Bergen, og Tou Scene Stavanger som også skal bygge ut infrastruktur til øving, studio, mm. Vi kan se til kunstnerdrevne verksteder og scener som MIR i Oslo og Bergen Kjøtt. Vi kan se til promotører og spillesteder som ikke binder seg til én sjanger, f.eks. Jazzhouse i København. Vi kan se til lokale ressurspersoner og utdanningsinstitusjoner. Vi kan se til alle de sidene vi liker ved hvordan de ulike typene regionale ressurscenter og kompetansenettverk driftes i dag. Og vi kan se til steder som driver med helt andre kunstuttrykk.

På et større plan er denne arenaen rom for en større diskusjon, ti år etter Stortingsmeldingen *Kultur og næring*: Kan kulturpolitikk bli «kultur og næring» uten å omdefinere og utvanne kunstens samfunnsoppdrag og egenverdi? Burde «kultur og næring» og dets krysningpunkter defineres bedre og mer nyansert? Evalueringen av kompetansenettverkene og utvalgets inntrykk av de ulike regionale sjanger- og kompetansesentrene, er at krysningfeltet «kultur og næring» er et vanskelig definerbart punkt som tilsidesetter viktig arbeid på feltet og skaper et abstrakt og virkelighetsfjernt språk, med lite rom for refleksjon og stort fokus på resultatoppnåelse i form av statistikk og inntjening. Kan ulike typer «kompetanse» på feltet utvides, skilles tydeligere fra hverandre og defineres bedre?

Om musikkproduksjon, kompetanse og sjanger i det frie feltet

Etter at kulturpolitikken for musikkfeltet har anerkjent offentlig finansiering er relevant og viktig innenfor alle sjangre (også populærmusikken), har alle musikkuttrykkene som ikke er ivaretatt av de tradisjonelle musikkinstusjonene kommet inn på de kulturpolitiske begrunnede finansieringssystemene i staten, fylker og kommuner. Det speiler en omfattende utvikling og høyt nivå i musikkfeltet, med musikkutdanninger og kvalitet innen mer og mer av sjangerbredden og dermed økende profesjonalitet og profesjonell identifisering blant kunstnerne i hele det frie feltet.

Musikkproduksjonen utenfor godt finansierte institusjoner med profesjonelle lønns- og ansettelsesforhold, holder høyt kvalitetsmessig nivå, men mangler oftest like gode honorarbetingelser og administrasjons- og produksjonsapparat. Offentlige støtteordninger for produksjon (til musikere, komponister, musikkgrupper, ensembler, osv.) bidrar til, og har som mål, en profesjonell kunstnerøkonomi og å stimulere til kvalitet i det frie feltet. Men tilskuddene skal også bidra til en økonomi som gjør det mulig å ha en profesjonell administrasjon og produksjon. Slik økonomi er ofte ikke tilstede i musikkprosjekter og produksjoner – tjenestene og produksjonsapparatet er tilgjengelige men for dyre for prosjektene.

Ettersom det frie feltet i musikklivet vokser og kvalitet og profesjonalitet i musikk i Norge øker, stiger også behovet for og kravene til kompetanse og profesjonalitet i leddene i produksjonskjeden. Mens musikkproduksjon i for eksempel orkesterinstitusjonene, NRK og den kommersielle delen av musikklivet har tilgang på høy kompetanse i produksjonsapparat og formidling, har store deler av det profesjonelle frie feltet fortsatt ikke økonomi til å utstyre seg med slike tjenester. Å øke kompetansen i administrasjon og management, produksjon, arrangørvirksomhet og kulturledelse har i mange år vært et mål for musikkorganisasjoner og rettighetsorganisasjoner, regionale sentre for musikk, høyskoleutdanningene i musikk og studiene i kulturledelse.

Kompetansesentrene for musikk har sin rolle i dette sammensatte feltet. Kulturrådet ønsker å se nærmere på og bidra til økt forståelse av hva som er og kan være de regionale sentrenes rolle i denne utviklingen. Særlig kan man spørre om det kan etableres en klar beskrivelse av målene til og forskjellen mellom kursvirksomhet i sentre, festivaler, organisasjoner og utdanninger. Det må være ønskelig med samarbeid mellom sentrene og relevante universitets- og høyskoleutdanningene for musikk, kulturproduksjon og formidling, entreprenørskap og kulturledelse i regionene. En kan se på mulighetene for at kursdeltakere kan komme videre og få utviklet sin kompetanse, studiepoeng og kvalifisering gjennom studier, etter- og videreutdanning ved universiteter og høyskoler med sine formelle kvalitetskrav. Kvalifisering av kompetansen for aktører i musikkproduksjon og musikkbransje kan bli en sterk stimulans for å øke nivået og karrieremulighetene i musikkfeltet og bransjen kan øke. Universiteter og høyskoler kan på sin side få økt kontakt med praksisfeltet.

Om jazz, sjanger og finansiering

En utfordring for oppdragets oppfordring om å skape tilbud uavhengig av sjanger har bakgrunn i de store ulikhetene i tilskuddsnivåer til sentrene. Mest i øyenfallende er jazzsentrene med sine høye tilskudd som har bygget seg opp til regionale virksomheter med muligheter som ikke finnes innenfor andre sjangre. Som det går fram av den historiske gjennomgangen, har det vært et håp og en forutsetning for organisering på tvers av sjangre at også andre sjangre enn jazz fikk etablert og bygget opp tilsvarende virksomhet og finansiering. Utviklingen av finansieringen de siste årene bærer ikke bud om at dette vil skje, og oppdraget fra Kulturdepartementet er i seg selv et uttrykk for at feltet må komme videre uten en

slik sjangervis oppbygging av offentlig finansierte produserende sentre. Det synes heller som om mulighetene for vekst både i virksomheten og finansieringen kan skje hvis en kan finne en organisering der sentrene har et ansvar, kompetanse og tilbud som er tilpasset og rettet mot et bredere felt av produksjonsmåter og sjangre.

Fra et musikkfaglig perspektiv er det klart at selv om sjangre kan være vesentlig i forståelsen og fordypningen i musikk, er det i stadig større grad helt naturlig for musikere, komponister, produksjonsmiljøer og publikummere å leve med og arbeide for flere sammenhenger innenfor et nyansert musikk- og sjangermangfold.

Når vi i disse diskusjonene ser på de relativt gode forholdene for jazzsentre, og organiseringen av jazz i Norge, kan man spørre om hvorvidt det som går under merkelappen jazz, er en kategori som er så bred at det nærmer seg en tydeligere sjangerfrihet. Denne uavhengigheten av den tradisjonelle jazzforventningen blir spesielt tydelig hvis en ser på arbeidet til «jazzmusikere», jazzutdanningene og utdanningene i folkemusikk og «rytmisk musikk», men også for klassisk skolerte. Vi spør om jazzsentre og andre aktører som knytter begrepet jazz til seg, i dag har en mulighet til å gjøre seg selv til en mer utforskende, og sjangerfri og mangfoldig gruppe av aktører. Vi beskriver dette her i forbindelse med oppdraget for å peke på muligheten for at jazzsentrene kan ta opp i seg også et ansvar for det vi i dag omtales som tradisjonsmusikk, samtidsmusikk, og populærmusikalske sjangre. Med en ny utvikling av forholdet mellom sjangrene tar vi med dette opp igjen spørsmålet om regionale sentre for musikk kan bygge på jazzsentrene, slik det ble diskutert i evalueringen av jazzsentrene i 2006²¹.

Oppdraget og noen alternativer for utviklingen

- Før vi går gjennom noen alternativer for hvordan sentrene kan utvikles, skal vi gå litt inn på de enkelte postene i oppdraget:

Oppdraget har en kulturpolitisk dimensjon og visjon, å bidra til å styrke regionale sentre og musikk- og musikkbransjeutvikling. Spørsmålet om hva regionale sentre betyr her velger vi å tolke som å omfatte både styrking av faktiske musikkentre, og å styrke utviklingen av musikk og kultur i regionale geografiske sentre (storbyer). En kan allerede innledningsvis peke på at bransje og musikkliv i regionen kan trenge sentre og en viss sentralisering for å kunne hevde seg i konkurransen med en institusjons- og bransjetett hovedstad. Et kjernespørsmål blir om de regionale sentrene i sterkere grad kan bidra til den regionale utviklingen på musikkfeltet.

«Sentrene skal inngå i en landsdekkende struktur»: Den landsdekkende strukturen vurderes å være relevant bare på et overordnet nivå, og kan begrenses til å gjelde spørsmål som at det fortsatt skal finnes sentre og at det kan være fellestrekk i strukturen i finansieringen. Det er allerede så store regionale forskjeller at krav om likedanning vil kunne bryte med verdifull oppbygget virksomhet. Det vil potensielt også stå i veien for at fylkeskommuner eller mulige nye regioner vil få for liten innflytelse på utviklingen.

«Realiseres innenfor eksisterende økonomiske rammer»: Dette kravet begrenser mulighetsrommet for at sentrene kan påta seg nye oppgaver og ansvar. Det må i så fall skje gjennom strukturelle endringer, effektivisering gjennom eventuelle felles organisering og stordriftsfordeler.

²¹ Danielsen, A. med J.S. Dahl: *Regionale jazzsentre. En evaluering* (Kulturrådet 2006)

«Ha som mål å bidra til profesjonalisering av det frie musikkfeltet gjennom kompetanseutvikling, kunnskapsdeling og entreprenørskap for hele musikkfeltet»: Dette er et sentralt punkt som peker på behovet for profesjonelle vilkår for profesjonelle kunstnere, hvordan faglig grunnlag utvikles i feltet, og hvordan kunstnere, arrangører og bransjeaktører kan styrkes som entreprenører.

«Komplettere allerede eksisterende tilbud og i hovedsak rette seg mot aktører utenfor utdanningsinstitusjonene»: Tilbudene bør fylle faktiske behov for ferdigutdannede, men her reises spørsmålet om sentrene bør finne samarbeidsmodeller med og tilpasses universiteter og høyskolers etter- og videreutdanninger.

«Rette seg mot aktører innenfor det frie profesjonelle musikkfeltet på tvers av sjanger»: Sjangerlikeverdet oppfattes som grunnleggende i dagens musikkpolitikk for det frie feltet. I sammenheng med like økonomiske rammer kan det bety manglende ressurser til å påta seg nye oppgaver og ansvar. Forholdene for de i sammenhengen godt finansierte jazzsentrene er så overlegent mye bedre enn det er for andre sjangeruttrykk, og tilsvarende tilbud i andre sjangre kan vanskelig skapes uten økte ressurser.

«..og skal ikke virke konkurransevridende»: Offentlig støtte er konkurransevridende. I kulturpolitikken gir støtten mulighet for at verdifull produksjon og virksomhet kan eksistere og utvikle seg der markedet ikke kan bære dette. Vi tolker oppdraget slik at den offentlige støtten til sentre og nettverk ikke bør favorisere noen blant sjangrene.

Alternative modeller

Her gir vi noen skisser og vurderinger av noen alternative modeller som Kulturrådet ber om innspill til. Modellene skal tjene som utgangspunkt for innspillene, og til gjennomtenkning av muligheter gitt de forutsetningene som finnes i dagens organisering i den enkelte region.

Modell 1. Sammenslåing av regionens sentre og bevilgninger

En integrering av sentrene i hver region er mest nærliggende hvis en skal ta formuleringen i oppdraget fra Kulturdepartementet bokstavelig. For det første vil regionens sentre bli styrket som én organisasjon med flere ansatte og med en samlet offentlig finansiering fra sjangersentre, kompetansesenteret og nettverksbevilgningen i regionen. For det andre vil kompetansen og øvrige ressurser i de enkelte sentre samles til en felles større beholdning med mulighet for dynamisk allokering til oppgaver og behov som identifiseres til enhver tid. For det tredje vil senteret umiddelbart ha ansvar for hele sjangerbredden i det frie feltet og måtte rette sin kompetanse og tjenester mot de ulike behovene de forskjellige aktørene har.

En slik sammenslåing støter mot utfordringer knyttet til at kompetansesentrene og sjangersentrene har ulike oppgaver og ansvar, og bruker tilskuddene sine til ulike formål. Litt forenklet kan man karakteriserer jazz- og folkemusikksentrene for produserende sentre som selv er en aktør i feltet og bransjen. Kompetansesentrene bruker sine ressurser på å legge til rette for kunstnere og bransjeaktører. En tettere organisering vil kreve omorganisering og redefinering av rollen og oppgavene til senteret, og Kulturrådet har i utredningsarbeidet sett på muligheter som en ønsker å presentere i innspillsrunden med feltet.

I en slik modell tenkes at senteret selv ikke skal produsere, eller kuratere, musikkproduksjon, legge turneer for grupper og ensembler, eller på annen måte opptre som bransjeaktør. Grupper, ensembler, produsenter og arrangører bør stå fritt til å engasjere de fremste produsenter, kuratorer og andre tjenester i

feltet. Bransjeaktørene på sin side vil på denne måten oppleve like konkurransevilkår. Like vilkår er et godt utgangspunkt for å kunne utvikle feltet og et mangfold av aktører. Ulike konkurransevilkår gjør det vanskelig for de uten støtte å drive en lønnsom virksomhet på et konkurransedyktig faglig nivå.

En slik organisering vil medføre endring i finansieringen, ettersom jazzsentrene har midler til å delfinansiere og administrere ensembler, skape produksjoner, støtte arrangører, og musikere på turné. Det tenkes her at midler til produksjon og formidling bør overføres og kanaliseres gjennom tilskuddsordninger som gir konkurranselikheter for søkerne. De bør i så fall fordeles av oppnevnte uavhengige vurderingsutvalg. Det må kunne løses enten ved å føre midlene til eksisterende ordninger i fylker/nye regioner eller i nasjonale ordninger som Kulturrådets ordninger. Det må i så fall tenkes på nytt på finansieringen av ensembler som i dag administreres av jazzsentrene, for eksempel gjennom økninger i tilskuddene de i dag har fra musiker- og ensemblestøtte i Kulturrådet.

Modell 2. Styrke kompetansesentrene for musikk alene gjennom å overføre kompetansenettverkbevilgningen eksklusivt til dem

(gjelder Sørf, STAR, Brak, Tempo, KOFOR).

En slik bevegelse er aktuelt dersom sjangersentrene for jazz og folkemusikk og folkedans ikke ønsker å gå inn i en tettere organisering. Kompetansesentrene gir i dag *tilbud* til hele det uavhengige feltet på tvers av sjangre, mens de regionale sentrene for jazz og folkemusikk i hovedsak *innehar* kompetanse, som de bruker i arbeidet med utvikling av *produksjon og formidling*.

Kompetansesentrenes nåværende virksomhet er på mange måter sammenfallende med målet i oppdraget om å bidra til utvikling av kompetanse, entreprenørskap og deling av kunnskap i et sjangerovergripende senter. Kompetansesentrene arbeider for hele sjangerfeltet, de har mål om å styrke entreprenørskap og de frie aktørene, de fordeler verken tilskuddsmidler til produksjon og formidling eller initierer produksjon og formidling selv.

Finansiering: Ved sammenslåingen kan det regionale musikkentret summere de eksisterende bevilgningene til kompetansesenteret og nettverket. Hvis en som her styrker kompetansesentrene alene og lar dem forvalte nettverksmidlene (som i dag deles mellom kompetanse- og sjangersentre), vil de regionale sentrene for jazz og folkemusikk kunne bestå uten noen organisatorisk eller økonomisk binding til kompetansesentrene. En viktig grunn til at en slik organisering blir aktuell i tenkningen om dette oppdraget er at kompetansesentrene har erklært seg som sjangeruavhengige og ikke lenger arbeider bare for populærmusikk (bortsett fra Tempo og KOFOR som fortsatt er for «rytmisk musikk»). De retter seg mot hele det frie feltet av musikere, produsenter, arrangører og andre bransjeaktører.

Ad modell 1 og 2: oppgaver, tjenester og ansvar som kan gjøre senteret til en arena for det profesjonelle musikklivet

- a) En stab med høy faglig kompetanse på hele bredden av feltet og bransjen som kan identifisere kompetansebehov i ulike markedssegmenter og sjangre. Tilstrekkelig kompetanse til å kunne engasjere, bestille og drive utviklingsarbeid for feltet.
- b) Senteret bør tilby tjenester, nettverk og infrastruktur og eventuelt lokaler for profesjonelle aktører.
- c) I et offentlig musikk-senter er aktørene brukere og bør ikke knyttes til som medlemmer. Aktører som produserer og formidler musikk er brukere som alle må ha samme tilgang til senterets tjenester og infrastruktur.

d) Senteret kan organisere sine kompetansetilbud og kurs i et samarbeid med relevante universitets- og høyskoleutdanningene for musikk, kulturproduksjon og formidling, entreprenørskap og kulturledelse i regionene. Gjennom samarbeid med universiteter og høyskoleers etter- og videreutdanninger bør en se på mulighetene for at kursdeltakere kan komme videre og få utviklet sin kompetanse, studiepoeng og kvalifisering gjennom universitetenes kvalitetskrav. Utdanningene kan på sin side i et samarbeid med et senter få økt kontakt med praksisfeltet.

e) Det samme vil gjelde kontakt med organisasjonene i musikklivet som arbeider for interessene til sine medlemmer. Musikksentret bør gi tilbud med rådgivning, tjenester og kurs for musikere og bransjeaktører, og kan være en tilrettelegger gjennom å skape arenaer.

f) Promotering og formidling: Flere av sentrene har bidratt til å etablere bransjetreff. Utvalgene har diskutert om sentrene selv i større grad kan ta ansvar for å skape arenaer for promotering av musikkproduksjoner. Et sjangeruavhengig senter vil ha gode forutsetninger for å arrangere showcase og promotering av et bredere spenn av musikkproduksjoner enn det de etablerte bransjetreffene gjør i dag.

Musikksentre for samlokalisering av virksomheter.

Et senter med rom for preproduksjon, studioer, arbeidsplasser for management, produsenter og andre bransjeaktører. Modellene er forenlige med muligheten til å lokalisere og etablere et kompetansesenter i et fysisk senter for samlokalisering med infrastruktur for kontor, produksjon og øving, studio, informasjonscenter, arrangement av faglige samlinger, showcase, konferanser osv. Et musikksenter i større byer ville bli arena for faglig samling, deling og utvikling av kompetanse, utvikling av entreprenørskap. Det finnes flere eksempler på samlokalisering og inkubatoretablering som kan tjene som modeller (Hermetikken i Vadsø, USF Verftet i Bergen, Tou Scene i Stavanger, Hydrogenfabrikken i Fredrikstad, Sentralen i Oslo, KOFOR i Tromsø).

Modell 3. Todelt utviklingsmodell

Det er uttrykt skepsis til om en kan slå sammen så forskjellige sentre som i modell 1. Ikke bare er forskjellen mellom produserende og kompetansegivende sentre stor, men også sentrenes ulike fartstid, erfaring og finansiering. I diskusjonene om oppdraget har det vært bekymring over at det særlig er kompetansenettverkene og rapporteringen om aktiviteten som skaper uklarhet. Dermed er det tatt til orde for en framgangsmåte, der en i første omgang legger ned de eksisterende nettverksbevilgningene, og fordeler dem på regionens sentre (jazz-, folkemusikk og folkedans-, og kompetansesentrene). Det forutsettes da at midlene fortsatt blir brukt til aktivitet og tilbud til brukere, og ikke bare øker driftsbudsjettene. Når ansvaret for kompetansemidlene er fordelt kan man initiere en prosess for å utvikle sentrene, se på deres ansvar og hvordan de fungerer sammen. Det er også tatt til orde for at vurderingen av *kompetansesentrenes* forvaltningsmessige plassering løftes inn i diskusjonen om Kreativt Norge. Man vektlegger dermed kompetansesentrenes rolle i utvikling av næring og bransjekompetanse.

Modell 4. Overføring av sentrene til forvaltning i et eventuelt nytt regionnivå

I forbindelse med kommune- og regionreformen blir alle departementer og underliggende etater involvert i å vurdere om statlige oppgaver og tilskudd kan overføres hvis det blir etablert større folkevalgte regioner. Ved å vurdere om det regionale handlingsrommet i kulturpolitikken kan utvides, vil departementet også vurdere hvordan dagens nasjonale kulturpolitikk og det samlede kulturpolitiske området vil bli ivaretatt. I utvalgenes diskusjoner er det tatt til orde for at de regionale sentrene nettopp er tiltak som bør ligge under regional forvaltning og inngå i framtidige regionale kulturplaner. I denne sammenhengen må man likevel peke på motforestillingene og gjøre rede for fordelene med at bevilgningene fortsatt skal forvaltes av Kulturrådet. Forvaltning av sentrene i et nasjonalt organ som

Kulturrådet gjør at sentrenes virksomhet kan sees både i lys av utviklingen i andre regioner og det samlede musikkfeltet. Dette ville gå tapt i overføringen av finansiering og ansvar for sentre. En annen særlig fordel med Kulturrådets søknadsbehandling er at selve forvaltningen og dialogen med sentrene gir Kulturrådet økt kunnskap og kunnskapsutveksling med de regionale aktørene i musikklivet, både aktører som er og ikke er finansiert gjennom Kulturrådet.

Vurdering av mulig overføring av sentre til regionene er ikke del av det gjeldende oppdraget, men ettersom departementene arbeider med dette spørsmålet samtidig, ønsker Kulturrådet å peke på at kartleggings- og innspillprosess bør gjennomføres før en reell vurdering av overføring av sentre til nye regioner.

Kilder og litteratur:

Danielsen, A. med J.S. Dahl: *Regionale jazzsentre. En evaluering* (Norsk kulturråd 2006)

FONO, GramArt, Landslaget for Spelemenn, Norsk jazzforum, Norsk Folkemusikk- og Danselag, Norsk Rockforbund: *Samstemt – om taktskifte i rock, pop, jazz og folkemusikk!* (2004?)

FONO, Landslaget for Spelemenn, NorgesNettet, Norsk jazzforum, Norsk Folkemusikk- og Danselag, Norsk Rockforbund: *Samstemt!: Regionale kompetansenettverk – for pop/rock, jazz og folkemusikk* (2007)

• Forss, K. m.fl.: *Kunnskap och lärane för musikbranschen. En evaluering av Norsk kulturråds stöd till regionala nätverk för kompetensutveckling inom rytmisk musik* (Norsk kulturråd 2012) •

Internt notat: Oppfølging av evalueringsrapporten «Kunnskap och lärande för musikbranschen» (Norsk kulturråd 2013)

Kultur- (og kirke)departementet: Statsbudsjettene for perioden 2009–2016

Kultur- og kirke departementet: *Kulturpolitikk fram mot 2014* (St.mld. nr. 48 2002–2003)

Kultur- og kirke departementet: *Samspill – Et løft for rytmisk musikk* (St.mld. nr. 21 2007–2008)

Langdalen, J: *Musikkliv og musikkpolitikk. En utredning om musikkensembelene i Norge* (2. utg. Fagbokforlaget 2008)

Løken, L. m.fl.: *For full musikk. Om tilskuddsordningene for det rytmiske musikkområdet. En delutredning fra Løken-utvalget* (2008)

Norsk kulturråd: Områdeplan for musikk 2016 <http://www.kulturradet.no/documents/10157/973c5109-77d7-44cd-9b9a-715e11fb2772>

Norsk kulturråd: Retningslinjer for kompetansenettverkene av 20.04.2014.

Saksbehandlingsdokumenter: søknader, rapporter og saksfremlegg

Doyle, W: «In 2017, the industry must do more to support musicians' mental health» i *i-D nettmagasin* desember 2016

https://i-d.vice.com/en_gb/article/in-2017-the-industry-must-do-more-to-support-musicians-mental-health